

Світлана Іванівна Стрілець,
 доктор педагогічних наук, професор,
 професор кафедри дошкільної та початкової освіти,
 Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка,
 вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, Україна
Юлія Миколаївна Смоляно,
 аспірант кафедри дошкільної та початкової освіти,
 Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка,
 вул. Гетьмана Полуботка, 53, м. Чернігів, Україна

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВ'ЯЗКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАДАЧ

У статті розкрито сутність понять «педагогічна дія», «педагогічна ситуація», «виховна ситуація», «педагогічна задача» та «процес розв'язування педагогічних задач». Подано схему аналізу етапів розв'язування педагогічних задач на прикладі педагогічної ситуації. Вважаємо, що запропонована схема стане у нагоді майбутньому вихователю дошкільного навчального закладу для швидкого вирішення неочікуваних педагогічних ситуацій та успішного розв'язання педагогічних задач.

Обґрунтовано доцільність включення розділу «Аналіз педагогічних ситуацій та розв'язання педагогічних задач» до експериментального спецкурсу «Формування професійної культури майбутнього вихователя ДНЗ».

Ключові слова: педагогічна дія, педагогічна ситуація, педагогічна задача, процес розв'язання педагогічних задач, майбутній вихователю дошкільного навчального закладу.

У навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу перед вихователем майже щодня постають професійно-життєві проблеми та виникають складні педагогічні ситуації, що повинні бути обов'язково передбачені педагогом та не мати гостроконфліктної фази. Тому його професійну діяльність можна розглядати як мистецтво розв'язувати педагогічні задачі.

Якщо педагог виявить вміння передбачити ситуацію, миттєво й правильно відреагувати на неї, проявить готовність впливати на її розв'язок і завершення в доцільному напрямку – все це зміцнить його авторитет як фахівця, стимулює його творчу активність та підвищить педагогічну майстерність.

Аналіз наукових праць, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми, показав, що теоретичним основам підготовки майбутніх вчителів до розв'язування педагогічних задач присвячені праці Н. Бордовської, Г. Балла, С. Гончаренка, М. Фрідмана та ін.; формування творчого мислення у процесі вирішення розумових задач – О. Акімова; психологічні особливості мисленнєвої діяльності – Ю. Кулюткіна; методиці розв'язування педагогічних задач – І. Мельникова, Ю. Кравченко; технології розв'язування педагогічних задач – М. Кузьміна, Л. Мільто, Л. Спіріна та ін.

Різні аспекти педагогічної майстерності та теорії і технології педагогічної комунікації як вчителя, так і вихователя знайшли відображення у працях Н. Гавриш, О. Дубасенюк, Л. Загородньої, І. Зязюна, В. Кан-Калика, О. Леонтєва, Г. Сухобської та ін. Загальні основи розвитку професійно-педагогічної діяльності вихователя дошкільного навчального закладу розглядали Л. Артемова, А. Богуш, О. Богінч, І. Дичківська, О. Кононко, Т. Танько та ін.

Проведений теоретичний аналіз засвідчує, що серед наукових критичних робіт з цієї проблеми на сьогодні недостатньо розроблені такі, що

стосуються процесу розв'язування педагогічних задач саме у майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Тобто фактичний стан браку теоретичних узагальнювальних праць спонукає до нагального опрацювання означеної теми.

У зв'язку з вищевикладеними аргументами вважаємо за доцільне в освітньому процесі вищого навчального закладу для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» значну увагу зосередити саме на вивченні аналізу складних педагогічних ситуацій, на вмінні студентів виокремлювати проблеми, що містяться в них, визначати фактори, від яких залежить виникнення проблеми, виділяти педагогічні задачі та ефективно й успішно розв'язувати їх.

Для вирішення зазначеної проблеми на факультеті початкового навчання Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка запроваджений експериментальний спецкурс «Формування професійної культури майбутнього вихователя ДНЗ». З'ясовано, що у студентів виникають труднощі щодо розв'язування педагогічних задач. Тому нами введено до цього курсу окремий розділ «Аналіз педагогічних ситуацій та розв'язання педагогічних задач».

Мета статті – проаналізувати особливості підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до успішного розв'язування педагогічних задач.

У сучасних умовах специфіка професійної діяльності вимагає від вихователя компетентного мислення, спостережливості, вміння планувати, здійснювати та аналізувати педагогічний процес та свою педагогічну діяльність. Адже компетентно мислити й діяти – насамперед означає вміння бачити і знаходити в навчанні та вихованні нестандартні ідеї, способи, засоби, прийоми й форми організації вихованців, які відповідають логіці ефективного розв'язання поставлених завдань.

Свідченням високого рівня професійної готовності вихователя дошкільного навчального закладу вважається, наскільки компетентно, швидко й ефективно може педагог розв'язувати педагогічні ситуації. Тому майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів під час навчання у вищих навчальних педагогічних закладах потрібно наблизити до його практичної діяльності.

Насамперед розкриємо сутність таких понять, як «педагогічна дія», «педагогічна ситуація», «виховна ситуація», «педагогічна задача», які неоднозначно трактуються різними науковцями, та на цей момент немає єдиного погляду щодо названих понять.

Варто погодитися із твердженням вченої Л. Мільто, яка у навчальному посібнику «Теорія і технологія розв'язання педагогічних задач» зазначає, що будь-яка практична діяльність може реалізуватися лише через конкретні дії людини, яку можна охарактеризувати як процес досягнення конкретного результату. Тобто педагогічна дія є елементом педагогічної діяльності та її структурною одиницею, де в процесі реалізації дія перетворюється в операцію і розглядається як заздалегідь спланований (імпровізований) вчинок педагога у процесі розв'язання педагогічної задачі [5].

Характер педагогічних дій визначається стратегією, що характеризується як загальна система дій, загальний план досягнення у професійній діяльності педагогом педагогічної мети. Тобто педагогічна стратегія буде визначати характер педагогічних дій, яку реалізовує вихователь, впливаючи на своїх вихованців [5].

У процесі професійної діяльності педагогічні дії здійснюються за допомогою власного психофізичного апарату педагога-вихователя, а саме: голосом, жестами, пластикою, мімікою. Вони безпосередньо відбуваються у його мові, судженнях, тобто різними способами. Спостерігаючи за діями вихователя у дошкільному навчальному закладі, дошкільники часто навчаються на них та починають наслідувати свого наставника.

Саме педагогічна дія, справедливо переконують науковці [5], вимагає від фахівця оперування професійними знаннями, на основі яких він здійснюватиме власні практичні рішення, реалізуючи поставлену мету (загальна та індивідуальна) і задачу, як мету у певних умовах. Отже, можна стверджувати, що педагогічна дія є головним засобом розв'язання педагогічних задач.

Пояснюючи зв'язок між педагогічною дією та ситуацією, як зазначає у своїх дослідженнях Н. Гузій, «кожна педагогічна дія завжди виникає та здійснюється в конкретних умовах, сукупність яких визначає особливості взаємодії вчителя і учнів і створює педагогічні ситуації. Педагогічна ситуація – це фрагмент педагогічної діяльності, що містить суперечності між досягнутим та бажаним рівнями освіченості й вихованості учнів і дитячого колективу, які враховує вчитель у виборі способів впливу для стимулювання розвитку особистості» [8, с. 61].

Щоб розв'язати педагогічну ситуацію, потрібно дати оцінку певному факту, що виник, розкрити мотиви поведінки учасників ситуації, знайти ефективний і успішний із неї вихід та відшукати оптимальний підхід до розв'язання педагогічної проблеми.

Педагогіки виділяють в основному такі види педагогічних ситуацій, із чим доцільно погодитися:

- спонтанні, несподівані (неочікувані та незалежні від педагога);
- заплановані (спеціально змодельовані і організовані педагогом);
- за часом (довготривалі та епізодичні);
- за характером взаємодії (конфліктні, узгоджені, спокійні);
- за типом (оригінальні та стандартні) [5].

У науковій літературі, окрім педагогічної ситуації, зустрічається таке поняття, як «виховна ситуація», що є найбільш поширеною у дошкільних навчальних закладах. Аналіз психолого-педагогічної літератури свідчить про відсутність одностайного визначення підходів щодо класифікації виховних ситуацій.

Дослідники О. Дубасенюк і О. Вознюк вважають, що педагогічна ситуація може перетворюватися у виховну, якщо педагог зумів об'єктивно осмислити сукупність динамічних умов у колективі дітей, знайшов способи, що стабілізують середовище у групі та сприяють формуванню особистості дитини [3]. Педагогічна ситуація, як зазначає Л. Мільто, може перетворитися на проблему або задачу, де центральним елементом ситуації є суб'єкт, у задачі – знакова модель, а у проблемі – суперечності [5]. Тобто у педагогічній ситуації може виникнути педагогічна задача, що є її основною складовою.

Щоб розв'язати педагогічну задачу, аналізуючи наявну педагогічну ситуацію, зауважують фахівці, вихователю потрібно свідомо опиратися на певну сукупність умов, цілеспрямовано добираючи з педагогічної науки і практики ефективні засоби для її розв'язання, безпосередньо плануючи порядок своїх дій та вчинків [4].

За твердженням С. Гончаренка, «задача – (дана в певних умовах) це мета діяльності, яка повинна бути досягнута перетворенням цих умов згідно з певною процедурою. Вона включає в себе вимогу (мету), умови (відоме) і шукане (невідоме), яке формується в запитаннях. Між цими елементами існують певні зв'язки й залежності, за рахунок яких здійснюються пошук і визначення невідомих елементів через відомі» [2, с. 173].

На думку В. Сластьоніна й О. Міщенко, головне, що відрізняє педагогічну задачу від усіх інших, – це те, що успішність її розв'язання залежить від продуктивної діяльності самого вихованця [9].

Майстерність вихователя проявляється в умінні перетворити ситуацію на педагогічну задачу, у процесі якої відбувається усвідомлення педагогом педагогічної ситуації, де він ставить перед собою мету та формулює педагогічну задачу. Тож педагогічна ситуація може не стати педагогічною задачею лише в тому випадку, коли вихователь її ігнорує або не помічає. Тобто педагогічна проблема

виникає з педагогічної ситуації і для того, щоб вирішити проблему, вихователю обов'язково потрібно ставити перед собою задачу.

Таким чином, педагогічна ситуація перетворюється на задачу за умови цілеспрямованої педагогічної діяльності: «педагогічна ситуація + мета = педагогічна задача» [10].

Щоб ефективно й успішно розв'язувати педагогічні задачі, майбутній вихователь повинен бути професійно компетентним. Як показує педагогічна практика, не лише у молодих вихователів, але й у більш досвідчених педагогів трапляються професійні труднощі у процесі розв'язання педагогічних задач. Саме тому в процесі професійної підготовки студентам потрібно надавати не лише базові уявлення про теорію і технологію розв'язування педагогічних задач, але й сприяти формуванню педагогічної компетентності та педагогічної майстерності майбутнього вихователя.

Вважаємо, що педагогічну компетентність вихователя дошкільного навчального закладу складають: професійні (фахові) знання, педагогічні уміння і навички, розуміння відповідальності за свої педагогічні дії, критичне мислення, здатність до адекватної оцінки педагогічної ситуації, її цілей, змісту, завдань і етичних норм. Тобто це – специфічні здібності, необхідні для ефективного виконання конкретної педагогічної дії вихователя в конкретній педагогічній ситуації.

Одним із виявів найвищої форми активності особистості вихователя є майстерність, яка базується на гуманному ставленні та розкривається в доцільності використання методів і засобів педагогічної взаємодії у конкретній педагогічній ситуації. Задля ефективного й успішного розв'язання педагогічних задач, які постають у професійній діяльності, варто постійно професійно самовдосконалюватися, підвищувати рівень творчої індивідуальності вихователя, розвивати його як особистісні, так і професійні якості. Успішне вирішення педагогічних задач можливе лише у тому випадку, якщо вихователь дошкільного навчального закладу знає специфіку педагогічного спілкування, професійно володіє мовою і нормами мовної поведінки, що забезпечують результативність, ефективність діяльності педагога та розвиток його педагогічної майстерності.

Необхідно зазначити, що першим увів поняття «майстерність вихователя» А. Макаренко у статті «Деякі висновки з мого педагогічного досвіду». Педагог пов'язував це поняття з високим рівнем вихованості вчителя, його глибоких професійних знань і умінь, з високими моральними якостями, авторитетністю, наявністю у нього чіткої педагогічної спрямованості, гуманним ставленням до дітей, а також у поєднанні вимогливості з повагою до вихованців [3].

На основі вивчення й аналізу проблеми педагогічної майстерності особистості вихователя можемо стверджувати, що більшість педагогів розглядає майстерність у поєднанні з професійною

компетентністю вихователя як основу для успішного розв'язання педагогічних задач.

Важливу роль у процесі розв'язання педагогічних задач набуває також педагогічний такт фахівця дошкільної освіти, де акумулюються всі складові педагогічної культури. Педагогічний такт фахівця, на нашу думку, найкраще проявляється в умінні педагога обирати правильний підхід до своїх вихованців. Педагогічний такт вихователя дошкільного навчального закладу, за В. Ортинським, безпосередньо набуває обрисів за таких умов:

- у педагогічно грамотному спілкуванні особистості педагога у складних педагогічних ситуаціях;
- в умінні фахівця керувати своїми почуттями, не втрачати емоційну врівноваженість у поєднанні з високою вимогливістю і принциповістю;
- у чуйному ставленні до вихованців;
- в умінні знайти ефективний і педагогічно доцільний спосіб впливу на своїх вихованців та здатність швидко оцінити ситуацію, що виникла, й знайти оптимальне її вирішення [7].

Усе вищезазначене обов'язково буде реалізовуватися завдяки мові та стилю поведінки педагога, що сприятиме спілкуванню з вихованцями, буде зростати до рівня мистецтва й естетичної насолоди. Адже у навчально-виховному процесі дошкільного навчального закладу мова вихователя є найважливішим інструментом його професійної діяльності та основним засобом розв'язання педагогічних задач.

Узагальнюючи вищесказане, на основі аналізу психолого-педагогічних праць маємо стверджувати, що кожна педагогічна ситуація впливає на подальші результати роботи як вихователя, так і дітей дошкільного віку, а також на міжособистісні відносини й соціально-психологічний клімат у колективі. Від рівня професійного розвитку вихователя ДНЗ (професійних знань, педагогічних умінь та навичок, педагогічного досвіду) та об'єктивної складності педагогічної ситуації (гострі протиріччя у відносинах, заплутаний конфлікт та ін.) залежатиме ступінь проблемності педагогічних задач.

Погоджуємося, що професійні задачі, які педагог формулює і вирішує на основі аналізу конкретної ситуації, за С. Годнік, бувають трьох видів: стратегічні, тактичні й оперативні [1].

1. Стратегічні задачі вважаються найбільш віддаленими у часі та мають на меті суттєву зміну об'єкта виховання, досягнення бажаного ідеалу. Наприклад, вихователь дошкільного навчального закладу, отримавши нову групу дітей дошкільного віку та виявивши її особливості, ставить за мету створити в групі дітей дружний, згуртований дитячий колектив.
2. Тактичні задачі мають на меті сприяти реалізації стратегічних задач, які спрямовуються на формування необхідних якостей вихованців під час організованої діяльності, відповідно до плану її вирішення. Процес розв'язання проходить у порівняно короткі терміни. Наприклад, для

згуртування колективу вихователю має на меті залучати дітей до спільного проведення дозвілля, виконання спільних справ, колективної праці.

3. Оперативні (ситуативні) задачі повинні вирішуватися відразу – оперативно й своєчасно. Вони є послідовними елементами розв'язання задач тактичних і стратегічних, метою яких є спрямування дій і вчинків вихованців у потрібне русло [1; 5]. Наприклад, якщо вихователю виявив, що його вихованці здійснили вчинок, несумісний із нормами поведінки, він одразу повинен окреслити план дій. Інший випадок: якщо вихователю помічає, що один з його вихованців ображає дитину з групи, то педагог повинен негайно відреагувати на цю ситуацію відповідним чином (зробити зауваження дитині, яка ображає іншу, запросити її на розмову, призначити умовне покарання, відволікати винуватця певним проханням тощо).

Ураховуючи теоретичні положення щодо означеної проблеми, в освітньому процесі вищого начального закладу для студентів заочної форми навчання спеціальності «Дошкільна освіта» було апробовано структуру розв'язування педагогічних задач за Ю. Кулюткіним. Ця структура висвітлювалася під час вивчення розділу «Аналіз педагогічних ситуацій та розв'язання педагогічних задач у ДНЗ» внесеної в основу вивчення експериментального спецкурсу. Ю. Кулюткін зазначав, що процес розв'язання педагогічних задач містить три основні етапи:

- 1) аналітичний етап (аналіз і оцінка створеної педагогічної ситуації та кінцевий етап – формулювання задачі, що підлягає розв'язанню);
- 2) проєктивний (планування способів вирішення уже поставленої задачі та розроблення конкретного проєкту цього рішення);
- 3) виконавчий (реалізація задуму та практичне втілення розробленого «проєкту») [6].

Розглянемо, як саме відбувалося вирішення педагогічної задачі на прикладі педагогічної ситуації №1.

Дошкільний навчальний заклад, діти старшої групи «Граїлики». Тривалий час вихователю помічає, що Денискові подобається сором'язлива Мар'янка. Хлопчик так і намагається знайти привід, щоб заговорити до дівчинки, але вона, соромлячись, інколи мовчить і тільки посміхається Денискові у відповідь.

Після заняття з розвитку усного мовлення до вихователя несміло підходить хлопчик і сором'язливо просить:

- Тетяно Сергіївно, дайте мені, будь ласка, телефон Мар'янки Петренко.
- Дениску, а навіщо він тобі? – запитує вихователю хлопчика.

Почервонівши, хлопчик зізнається, що йому дуже подобається дівчинка з групи, Мар'янка, а поговорити з нею у садочку він не може. Можливо, вийде по телефону?

1. Аналіз і постановка задачі

Коли вихователю дошкільного навчального закладу зустрічається з проблемною ситуацією, він

вимушений зробити її предметом свого аналізу, а саме: з'ясувати причину, яка викликала цю ситуацію, та визначити її характер. Результатом цього аналізу і буде постановка задачі, яку потрібно вирішити в умовах існуючої ситуації.

Наведена ситуація вважається досить складною та неоднозначною. З одного боку, вихователю має бажання допомогти сором'язливому хлопчику, а з іншого, дати телефон дівчинці – це проявити некоректність відповідно до неї. Крім того, це може не сподобатися батькам дівчинки.

2. Розроблення конкретного «проєкту» майбутнього рішення

Вихователю на цьому етапі задалегідь уявляє ті реальні ситуації, ніби «прокручує в голові», які він повинен створити у процесі організації навчально-виховної діяльності вихованців. Особливе значення належить інтуїції, адже задачі, що виникають у педагогічному процесі, інколи повинні вирішуватися дуже швидко.

Зацікавити хлопчика чимось іншим або відволікати від його ідеї – не варто, адже, якщо він вирішив зателефонувати, навряд чи просто так відступить. Не дати телефон і сказати хлопчикові, що у вас немає її номера, і на цьому зупинитися – теж буде неправильно. Дитина може втратити назавжди довіру до педагога (якщо він запитав – значить, він знає, що номер є у педагога).

Краще, що може зробити педагог, це сказати хлопчикові, що номера немає, але він може допомогти йому в інший спосіб. Наприклад, на наступний раз запитати власне у дівчинки та подивитися на те, як вона на це зреагує. Тобто придумати інші способи потоваришувати з дівчинкою.

3. Практична реалізація рішення

На цьому етапі відбувається безпосередня взаємодія вихователя і вихованців, організація діяльності вихованців, у результаті якої формуватимуться їхні ціннісні відносини, засвоюватимуться знання і розвиватимуться вміння. Саме на цьому етапі вихователю необхідно досягти гармонії, узгодженості власної діяльності з діяльністю вихованців.

Наступного дня вихователю може дати спільне навчальне завдання хлопчику і дівчинці, залучити їх до спільної справи, що допоможе їм ближче познайомитися, більше поспілкуватися і подружитися.

Аналіз проведеного дослідження виявив, що використання структури розв'язування педагогічних задач за Ю. Кулюткіним має позитивний характер під час вирішення педагогічних ситуацій. Маємо на меті перевірити доцільність використання цієї структури для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» денної форми навчання факультету початкового навчання.

Плідній реалізації курсу «Формування професійної культури майбутнього вихователя ДНЗ» також сприяє співпраця між кафедрою дошкільної та початкової освіти ЧНПУ імені Т. Г. Шевченка й дошкільним навчальним

закладом (ясла-садок) №1 комбінованого типу «Світлячок» м. Борзна, яку було розпочато у 2016 році. Подальша взаємодія передбачає створення експериментальної бази (майданчика) для впровадження науково-методичних розробок викладачів кафедри та студентів, у тому числі під час проведення експериментальної частини кваліфікаційних робіт, враховуючи конкретні потреби вихователів дошкільної ланки. Науковий керівник проекту – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти Стрілець С.І.

Отже, можемо узагальнити, що процес розв'язування педагогічних задач – це, насамперед, творчий процес, в етапності якого відбувається перехід від теоретичного мислення до практичного. Тобто фахівець дошкільної освіти може досягти успіхів у вирішенні різноманітних педагогічних ситуацій та

розв'язанні педагогічних задач, якщо він працює на творчому рівні. Професійна підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів дозволяє студентам набути вмінь поєднувати та застосовувати теоретичні знання з практичними уміннями у різних ситуаціях професійної діяльності та вмінь трансформувати набутий досвід у практику.

Обговорюючи найбільш нагальні питання, дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 1 комбінованого типу «Світлячок» м. Борзна поділився своїм досвідом роботи стосовно цього питання. У зв'язку з цим планується видати навчальний посібник «Педагогічні ситуації у дошкільних навчальних закладах», у якому буде у стислій формі систематизовано теоретичні основи підготовки майбутнього вихователя до розв'язання педагогічних задач та запропоновано для практичного вирішення психолого-педагогічні ситуації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Годник С.М. Педагогические ситуации в воспитании школьников / С. М. Годник, Л. Ф. Спиринов, М. Л. Фрумкин. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1985. – 143 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Дубасенюк О. А. Професійно-педагогічні задачі: типологія та технологія розв'язання: навч. посіб. / О. А. Дубасенюк, О. В. Вознюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. – 272 с.
4. Загородня Л. П. Педагогічна майстерність вихователя дошкільного навчального закладу: навчальний посібник / Л. П. Загородня, С. А. Титаренко. – 2-ге вид. – Суми: Університетська книга, 2010. – 319, [1] с.
5. Мільто Л. О. Теорія і технологія розв'язання педагогічних задач : навч. посіб. / Л.О. Мільто. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 156 с.
6. Моделирование педагогических ситуаций: проблемы повышения качества и эффективности общепедагогической подготовки учителя / Под ред. Ю. Н. Кулюткина и Г. С. Сухобской. – М.: Педагогика, 1981. – 120 с.
7. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. Л. Ортинський – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
8. Основи педагогічної творчості та майстерності: курс лекцій.-навч. посібн. / авт. колектив : В. М. Горєєва, Н. В. Гузій, Л. О. Мільто та ін. – Суми: ПВП «Еллада S», 2009. – 255 с.
9. Сластенин В. А. Професійно-педагогічна підготовка сучасного вчителя / В. А. Сластенин, А. І. Мищенко // Сов. Педагогіка. – 1991. – № 10. – С.79-84.
10. Федорчук В. В. Основи педагогічної майстерності. – Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д., 2008. – 140 с.

Світлана Іванівна Стрілець

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри дошкільного і начального образования,

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка,

ул. Гетьмана Полуботка, 53, г. Чернігів, Україна

Юлія Николаєвна Смоляно,

аспірант кафедри дошкільного і начального образования,

Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка,

ул. Гетьмана Полуботка, 53, г. Чернігів, Україна

ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ К ПРОФЕСІОНАЛЬНОМУ РЕШЕНІЮ ПЕДАГОГІЧЕСКИХ ЗАДАЧ

В статті раскрыто сутність понять «педагогічне діяння», «педагогічна ситуація», «воспитательная ситуация», «педагогічна задача» і «процес рішення педагогічних задач». Представлена схема аналізу етапів рішення педагогічних задач на прикладі педагогічної ситуації. Считаем, що запропонована схема пригодиться майбутньому вихователю дошкільного навчального закладу для швидкого рішення непередбачених педагогічних ситуацій і успішного рішення педагогічних задач.

Вихователю постійно приходиться вирішувати значительне кількість педагогічних ситуацій, які можуть мати місце в різних педагогічних проявленнях, во время виконання самих різноманітних воспитательних задач. Частіше за все вони виникають раптово, і неможливість вихователя своєчасно встановити причини виникнення і виявити вміння вирішити їх може привести до краху навчально-воспитательного процесу в ДУЗ. По тому педагогічна ситуація потребує від спеціаліста в достаточній

короткий срок найти оптимальный способ ее решения, а также проявить свои профессиональные качества и способности во время ее непосредственного решения.

Считаем целесообразным в образовательном процессе вуза для студентов специальности «Дошкольное образование» значительное внимание сосредоточить именно на изучении анализа сложных педагогических ситуаций, на умении студентов выделять проблемы, содержащиеся в них, определять факторы, от которых зависит возникновение проблемы, выделять педагогические задачи и эффективно и успешно решать их.

Цель статьи – проанализировать особенности подготовки будущих воспитателей дошкольных учебных заведений к успешному решению педагогических задач.

Для решения указанной проблемы на факультете начального обучения Черниговского национального педагогического университета имени Т. Г. Шевченко введен экспериментальный спецкурс «Формирование профессиональной культуры будущего воспитателя ДУЗ». Выяснено, что у студентов специальности «Дошкольное образование» возникают трудности в решении педагогических задач. Поэтому нами введено к этому курсу отдельный раздел «Анализ педагогических ситуаций и решения педагогических задач».

Доказано, что компетентное решение сложных педагогических ситуаций и задач, которые могут случиться в профессиональной деятельности, является свидетельством высокого уровня профессиональной готовности будущего воспитателя дошкольного учебного заведения.

В связи с этим планируется издать учебное пособие «Педагогические ситуации в дошкольных учебных заведениях», в котором будет в сжатой форме систематизировано теоретические основы подготовки будущего воспитателя к решению педагогических задач и предложено для практического решения психолого-педагогические ситуации.

Ключевые слова: педагогическое действие, педагогическая ситуация, педагогическая задача, процесс решения педагогических задач, будущий воспитатель дошкольного учебного заведения.

Svitlana Ivanivna Strilets,

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Preschool and Primary Education Department,
Taras Shevchenko Chernihiv National Pedagogical University,
53, Hetmana Polubotka Street, town of Chernihiv, Ukraine*

Yuliia Mykolaiivna Smolianko,

*Postgraduate student of Preschool and Primary Education department
Taras Shevchenko Chernihiv National Pedagogical University,
53, Hetmana Polubotka Street, town of Chernihiv, Ukraine*

FUTURE PRESCHOOL TEACHERS' TRAINING IN PROFESSIONAL SOLVING OF PEDAGOGICAL PROBLEMS

The essence of the notions «pedagogical activity», «pedagogical situation», «educational situation», «pedagogical problem» and «process of solving pedagogical problems» has been revealed in the article. The analysis scheme of stages of solving pedagogical problems stipulated by a certain pedagogical situation has been given. The represented scheme is considered to be useful for a future preschool teacher in finding quick successful solutions of pedagogical situations and problems.

To focus significant attention on the very study of complicated pedagogical situations analysis, on the students' ability to differentiate hidden problems, to define factors stipulating the appearance of problems, to identify pedagogical problems and solve them effectively and successfully seem to be relevant for any educational process of an institution of higher education where students are trained in the speciality «Preschool education».

Aim of the article is to analyse the peculiarities of the future preschool teachers' training in successful solving of pedagogical problems.

In order to solve the designated problem an experimental special course «Future preschool teacher's professional culture formation» was introduced at the Department of Primary Education in T. Shevchenko National Pedagogical University. It has been found out that the students majoring in «Preschool Education» can face some difficulties solving pedagogical problems. That is why we have introduced to this course a separate unit «Analysis of pedagogical situations and solution of pedagogical problems». Therefore, a separate chapter «Pedagogical situations analysis and solution of pedagogical tasks» to the afore mentioned course was implemented.

It is proved that rational solution of difficult pedagogical situations and problems that may occur in professional activity is the evidence of a high professional level demonstrated by the future preschool teachers.

Considering these facts, a textbook «Pedagogical situations in preschool institutions» is going to be published; theoretical basics for the future educators' training in solving pedagogical tasks are going to be systemized in a brief form; some psychologic and pedagogical situations will be suggested for practical solving.

Key words: pedagogical activity, pedagogical situation, pedagogical problem, process of solving pedagogical problems, future preschool teacher / educator.

Подано до редакції: 10.09.2016 р.

Рекомендовано до друку: 24.09.2016 р.

Рецензент: д.пед.н., професор З. Н. Курлянд